

Zippys venner

- et skoleprogram for 1.-4. trinn som gir økt mestring og bedre læringsmiljø

Forankring og organisering i skolen.

Barn og unge tilbringer en stor del av livet på skolen. Det er i dag større erkjennelse og dokumentert forskning på betydningen av den psykososiale siden av læringsmiljøet. Lærerens relasjon til elevene, elevenes opplevelse av tilhørighet, delaktighet, mestring og kompetanse er viktige faktorer for læring. Voksne for Barn har siden 1998 arbeidet med tiltak i skolen som har som mål å skape et godt psykososialt miljø, og som fremmer barn og unges psykiske helse.

Voksne for barn har hatt ansvar for implementering, spredning og utvikling av Zippys venner i Norge siden 2004. Programmet er universelt helsefremmende og forebyggende med målsetting om at barn skal lære å mestre dagliglivets utfordringer, støtte andre og rustes til god psykisk helse.

Evidensbasert

Evalueringsene av programmet viser at det har en positiv effekt på mestring og sosial støtte. Effektstudien fra Norge (Holen 2012) viser at programmet gir **økt mestring, bedre klassemiljø, bedre faglig fungering og reduksjon av mobbing**

For hele småskoletrinnet

Zippy består av et grunnprogram på 24 timer for 1.-2. trinn og en videreføring for 3.-4. trinn. I tillegg er det utarbeidet materiell for tilpasset opplæring. Foreldrekomponenten med mal til foreldremøte og egne hjemmeoppgaver har vært en del av programmet siden høsten 2015. Lærere kan laste ned foreldrekomponenten med presentasjon og manualer fra Zippys hjemmeside. Presentasjon og oppgaver for assistenter og ansatte i SFO/AKS kan også lastes ned fra hjemmesiden.

Forankring og tverrfaglig samarbeid

Kommuner kan inngå i et gjensidig forpliktende samarbeid med Voksne for Barn om å benytte Zippys venner. Enkeltskoler kan inngå i eget samarbeid etter avtale. God forankring i ledelsen på skole- og kommunenivå er avgjørende for at implementering av Zippys venner skal bli vellykket over tid.

Det er et mål å sørge for godt tverrfaglig samarbeid i planlegging, opplæring og gjennomføring av Zippy i kommuner og skoler. Skolehelsetjenesten involveres lokalt på den enkelte skole og PP-tjenesten¹ har ansvar for veiledning.

Veiledning (minimum 3 ganger à 2 timer) er obligatorisk i Zippy.

Kommunen/skolen må selv finne egnet veileder blant sine ansatte og avtale hvordan veiledningen skal organiseres.

Der hvor *enkeltskoler* inngår avtale (ikke hele kommunen), er det viktig at en med veilederkompetanse tilknyttet skolen (sosiallærer, helsesøster, PP-rådgiver o.a.) tar ansvar for veiledningen.

Erfaringene viser at dette gir en større helhet i forståelsen av barn i både lærings situasjoner og i samspill med sine omgivelser. I tillegg er muligheten til å fange opp elever som strever eller trenger ekstra støtte større ved et slikt samarbeid. Lærere, helsesøstre og PP-rådgivere deltar sammen på en todagers workshop før oppstart.

God opplæring, veiledning og implementering er avgjørende for kvaliteten på tiltaket.

Zippy på skolen

Kontaktlærere 1.-4- trinn

Kontaktlæreres holdning og jobb i klassene er avgjørende for at programmet skal få god effekt. Lærerne har også direkte kontakt med foreldre og kan påvirke god foreldreinvolvering/samarbeid med hjemmet. Kontaktlærere deltar på 2-dagers workshop før de gjennomfører Zippy-programmet for første gang i egen klasse. De deltar også på erfaringsamling/ veiledning etter oppsatt plan minimum 3 ganger (à 2 timer) i løpet av året.

Viktige oppgaver for kontaktlærerne er:

- Gjennomføring av grunnprogram og videreføring i sine klasser (1.-4.trinn).
- Bidra til at Zippy-prinsippene overføres til hverdagssituasjoner på skolen slik at elevene får øve i ulike, autentiske situasjoner
- Avtale med helsesøster hvilke timer hun skal være tilstede (må planlegges i god tid)
- Informere om Zippy på foreldremøte og dele ut brosjyre til alle foreldre, samt følge opp foreldrearbeidet i programmet.
- Bidra med erfaringer og refleksjon i veiledning og erfaringsamlinger med andre lærere

Skolens helsesøster

Helsesøstre har viktig helsefaglig kompetanse som er relevant i en lærings- og utviklingssammenheng. De skal fungere som en støtte for lærer og kan bidra med sin kompetanse i direkte møte med elevgruppa eller enkeltelever. De deltar på todagers workshop sammen med lærer og har oversikt over progresjon og gjennomføring av programmet i de ulike klassene. Helsesøster bør delta på foreldremøter når det informeres om Zippy.

¹ PP-tjenesten eller annen kommunal instans med veiledningskompetanse

Prinsipper i Zippy

Programmet gjennomføres i sin helhet

Positive ferdigheter forsterkes

Det finnes ikke riktige eller gale løsninger - bare mer eller mindre nyttige

Lærerne lytter aktivt til barna

Barna praktiserer ferdighetene sine i ulike settinger

Barna deltar, involveres og lærer av hverandre

Barna vurderer sin egen mestring

Viktige oppgaver for helsesøster er:

- Deltagelse i Zippy-timene etter avtale med kontaktlærer (må planlegges i god tid).
- Deltagelse på veiledning minimum 3 ganger (à 2 timer) i året.
- Deltakelse på erfaringsamlingene sammen med erfarne Zippy-lærere (3 og 4 trinn).
- Eventuelt ta ansvar for fastsettelse, innkalling og ledelse av veilednings- og erfaringsamlingene dersom ikke PPT eller annen veileder har dette ansvaret.

Skoleledelsen

Det er avgjørende for god forankring at skoleleder synliggjør skolens satsning på Zippys venner ved å dokumentere skolens satsning, legge til rette for at programmet kan gjennomføres innenfor skolens rammer og ikke minst etterspørre og evaluere praksis.

Viktige oppgaver for skoleledelsen er å:

- Innlemme Zippy i skolens planer/satsningsområde for et godt psykososialt miljø.
- Sette av tid og ressurser til å sertifisere lærerne (2 dager). Opplæring og materiell er kostnadsfritt*
- Tilrettelegge for lærernes deltakelse på veiledning minimum 3 ganger á 2 timer i løpet av første gangs gjennomføring.
- Tilrettelegge for deltakelse på erfaringsamling 1-2 ganger i skoleåret for erfarne Zippy-lærere (3. og 4. trinn).
- Fastsette tid til gjennomføring av Zippy ukentlig
- Fastsette bundet team/møtetid til Zippy (minimum 2 ganger i semesteret).
- Tilrettelegge for deltakelse fra helsesøster.
- Oppnevne en Zippy-kontakt/koordinator på skolen som sørger for at nye får opplæring, setter av tid til internsamarbeid og har oversikt over status.
- Sørge for at det informeres om Zippy på FAU møter.

Skolens Zippy-kontakt/-koordinator

Dette er fortrinnsvis en som er ansatt i skolens administrasjon og som har kjennskap til Zippy-programmet. Zippy-kontaktens primære ansvar er å ha oversikt over sertifiserte lærere og behov for videre opplæring og veiledning samt å være støtte for aktuelle lærere. Kontaktpersonen skal også formidle informasjon fra Voksne for Barn til alle som jobber med Zippy på skolen og ha ansvar for å svare på henvendelser fra Voksne for Barn.

Assistent/SFO ansatt

Assistenter kan være viktige støttespillere i gjennomføringen av Zippy i klassen. I tillegg ser stadig flere skoler verdien av å lære opp voksne som møter elevene i fritids- og friminuttsammenheng med felles metoder. Felles metoder og prinsipper for et godt psykososialt miljø gir forutsigbarhet både for voksne og barn. SFO-ledere kan delta på workshop sammen med lærere.

Erfarne Zippy-lærere/-helsesøstre/-PPT kan i samråd med Voksne for Barn arrangere en 3-5-

timers fagdag for SFO/AKS-ansatte, assistenter og lærere som ikke har vært på workshop. Presentasjoner og oppgaver til slik fagdag lastes ned fra hjemmesiden. Denne samlingen fører *ikke* til sertifisering, men til innføring i hovedprinsipper og metoder.

Veileder

En person tilknyttet skolen med relevant veilederkompetanse (se tekstboks) som har deltatt på 2-dagers workshop, bidrar med veiledning. Systematisk oppfølging det første året programmet gjennomføres, har vist at lærerne føler seg tryggere og holder fast ved prinsippene i Zippys venner. Viktige oppgaver for veiledere er:

- Ansvar for å organisere og lede veiledning/erfaringsamlingene.
- Ansvar for å sikre at prinsippene i programmet følges
- Motivere, støtte og veilede lærerne ved behov.
- Ha dialog med skoleledelse om status i arbeidet.

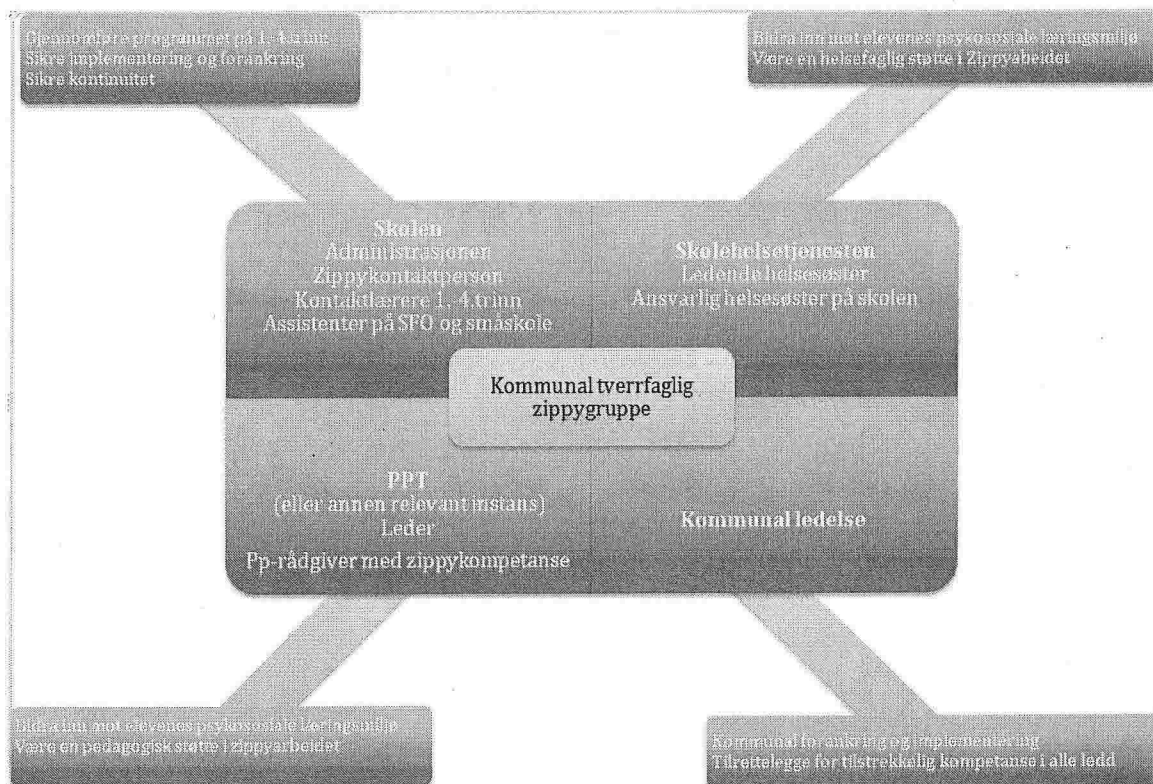
Mulige Veiledere for Zippys venner er:

- PPT-rådgiver
- Familekonsulent
- Kommunepsykolog
- Helsesøster
- Andre med veiledningskompetanse (sosiallærer, lærer o.a.)

Implementeringsmodell for skolen

Modellen under viser de ulike aktørene som **bør** inngå i et Zippy-samarbeid og hvilket ansvar de kan ha i gjennomføringen.

Når enkeltskoler inngår avtaler, forenkles modellen og representanter fra skolen og helsetjenesten danner en tverrfaglig koordineringsgruppe.

Flytskjema for implementering:

Zippys venner 3.-4. trinn

Etter at lærere og elever har gjennomført Zippys venner på 1. og 2.trinn fortsetter de med Zippys venner for 3.-4.trinn. Videreføringen bygger på prinsipper og metoder i grunnprogrammet og forsterker det elevene har lært. Lærere som har ansvar for videreføringen på 3.-4. trinn skal være sertifisert (deltatt på workshop) og bør ha erfaring fra grunnprogrammet. Erfaring og evalueringen av videreføringen viser at de fleste ønsker en form for innføring i materiell og innhold. Dette kan

gjennomføres ved å sette av et par timer lokalt i den enkelte kommune/skole. Kommuner kan også ha dialog med Voksne for Barn for et samarbeid om å arrangere inspirasjonssamlinger med videreføring som tema.

Hefte og DVD for videreføringen kan bestilles kostnadsfritt fra Voksne for Barn eller lastes ned i sin helhet, eller modul for modul fra hjemmesiden.

Evaluering av videreføringen viser at lærerne etterspør en møteplass hvor de kan ta opp erfaringer og utfordringer og møte andre lærere. Voksne for Barn anbefaler at det arrangeres 1 til 2 erfaringsamlinger (á 2 timer) i skoleåret for lærere på 3.-4. trinn på kommune – eller skolenivå.

Økonomi og ansvar for opplæring

Alt materiell for å gjennomføre Zippys venner fra 1. til 4. trinn er kostnadsfritt for skolen*.

Voksne for Barn gjennomfører første opplæring. Materiell og kursavgift er kostnadsfritt*. Det er en målsetting at ansvaret for opplæring etter hvert flyttes til kommuner/ samarbeidende skoler/ regioner. På dette området må den enkelte skole se hvilke muligheter som finnes og drøfte dette med Voksne for Barn. Når det arrangeres lokal workshop må utgiftene deles mellom skolene og Voksne for barn etter nærmere avtale

Ressursopplæring dvs. kurslederkurs for ressurspersoner som skal være med å arrangerer workshop lokalt, arrangeres av Voksne for Barn i mai hvert år. Reise og opphold, dekkes av Voksne for Barn med inntil 3000 kr pr pers. Kursavgift og materiell er kostnadsfritt*.

Unntaksvis har Voksne for Barn behov for kompetansen til de lokale ressurspersonene i en annen kommune. Ressurspersoner som blir forespurt om å være med å holde workshop i en annen kommune sammen med Voksne for Barn vil få dekket alle utgifter (inkludert vikar for lærer) i tillegg til at de får et skattefritt honorar fra Voksne for Barn. Dette forutsetter selvsagt en godkjenning fra ressurspersonens leder.

Hvis du ønsker å lese mer om programmet besøk våre [nettsider](#)

*Forutsatt ekstern finansiering